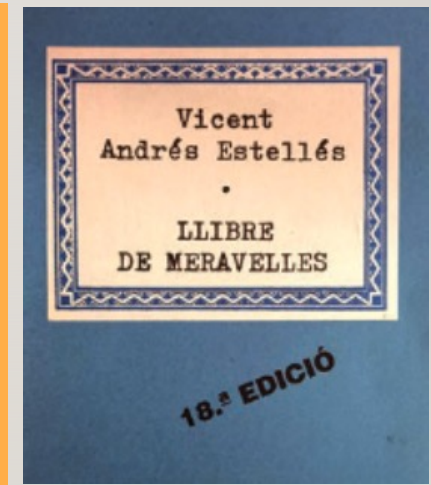
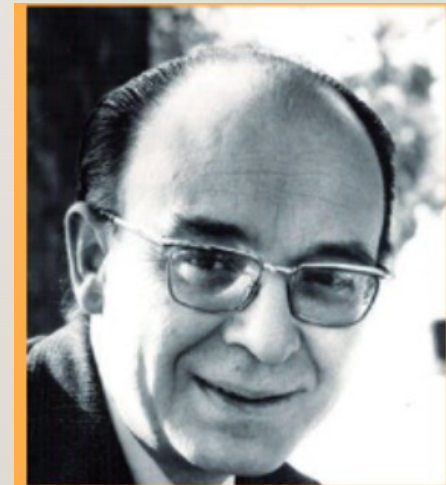

LLIBRE DE MERAVELLES

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

INTRODUCCIÓ

- Vicent Andrés Estellés (Burjassot, 1924-1993) és el gran poeta valencià del segle XX. Comença a escriure cap als anys 50, encara que a penes publica. El reconeixement li arribà als anys 70, en què adquireix gran popularitat. Les seues obres poetitzen el clima de postguerra (repressió, misèria...) i, alhora, València i la seua gent, des del compromís i la denúncia social.
- És una de les figures clau de la represa literària valenciana del segle XX: Joan Fuster en assaig, Enric Valor en narrativa i Estellés, en poesia.

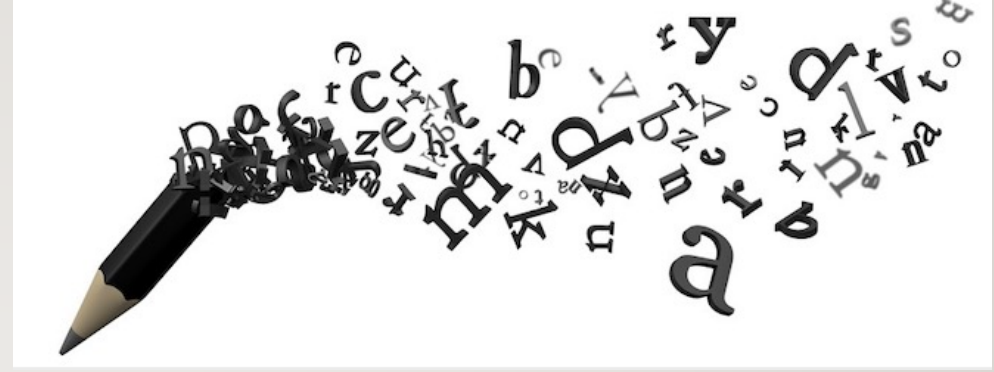
BIOGRAFIA

- Fill de forner, treballà de **periodista** durant molts anys en el diari *Las Provincias*. La seua obra pren el to d'una crònica de la **realitat**, amb els **aspectes** més **agradables** (joventut, amor, esperança...) com **tristos** (falta de llibertat, pobresa, sordidesa...). Publicà vora 50 poemaris, sobretot a partir dels anys 70. Els poemes naixen de la seua **experiència** personal i col·lectiva en el context de la **postguerra**. La infantesa va estar marcada pels records de la Guerra Civil (1936- 1939) i la joventut per la repressió de la dictadura, un temps en què tots els esforços de crear una literatura moderna en la nostra llengua es van trencar per les **dificultats** de **publicar** en valencià i pel procés de folklorització de la cultura valenciana.

BIOGRAFIA

- Estellés és un revulsiu, amb una **poesia innovadora** i **moderna**. Tant el Llibre de Meravelles com Mural del País Valencià són un exemple de la voluntat de **testimoniar** un temps i una època. Estellés va abandonar *Las Provincias* a causa de les tensions generades en la transició, quan el diari intensifica la línia d'atac al valencianisme progressista que representaven Joan Fuster o Manuel Sanchis Guarner.

OBRES

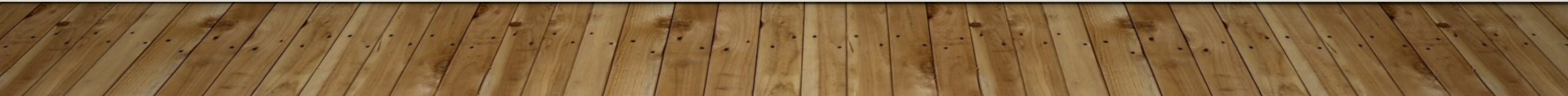
- Cal tenir en compte que Estellés escriu contínuament, des dels anys 50 i 60. Però publica a partir dels 70, quan es produeix un *boom* estellesià. Els premis i reconeixements van un rere l'altre. L'any 1971 publica cinc llibres: La clau que obri tots els panys, Llibre de Meravelles, Lletres de canvi, entre d'altres, tots escrits durant la dècada dels 50. Després en vingueren molts més: Hotel París o Mural del País Valencià.
- **EIXOS TEMÀTICS:** El tema de la **mort** (quotidiana, en l'ambient de postguerra, sovint marcada per la mort de familiars); L'**amor** i el **sexe**; **Poesia cívica**: a més de Llibre de Meravelles, cal parlar de Mural del País Valencià (aspira a ser una crònica del seu temps i del seu país).

SITUA LLIBRE DE MERAVELLES EN EL CONTEXT DE L'OBRA D'ESTELLÉS.

LLIBRE DE MERAVELLES

- Va ser escrit durant la **postguerra** (1956-1958), però Estellés no el va publicar fins l'any **1971**, a causa de la **censura** de la dictadura i dels problemes que podia suposar-li. Aquest poemari trenca amb el model de poesia per a minories i segueix la **poesia social**. Molts dels seus poemes són musicats per la **Nova Cançó** (Ovidi Montllor, Raimon, Al Tall...) i es converteix en un símbol de **resistència** contra la **dictadura**.
- Vinculat a un temps i a una època, suposa la incorporació d'un poeta de primera línia a la nostra literatura, amb una temàtica clarament valenciana. A més, està escrit en un **estil aparentment senzill** i un **llenguatge popular**, amb **vivències quotidianes** i, alhora, amb referències als nostres **clàssics** (**Ausiàs March**).

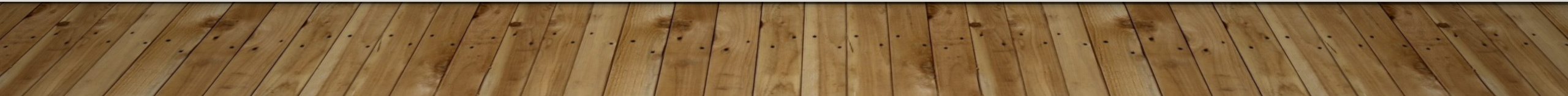
QUÈ TÉ D'ESPECIAL LLIBRE DE MERAVELLES RESPECTE A LA LITERATURA DE L'ÈPOCA? TRENCA AMB ALGUN MODEL DE L'ÈPOCA?

TEMÀTIQUES (TRES EIXOS TEMÀTICS):

I. POESIA QUOTIDIANA

- Estellés retrata els petits plaers de la vida, els instants de felicitat, com també els moments tràgics. La vida d'Estellés està marcada per: records de la guerra (infantesa) i el context de la postguerra (joventut i maduresa), fam (racionament) i por (repressió, dictadura), sexe i amor (alliberant), el poble i la terra (el plaer de viure i les misèries quotidianes). Es tracta d'una poesia de **temes quotidians**, amb elements de la vida diària, amb un estil i un lèxic molt valencià.

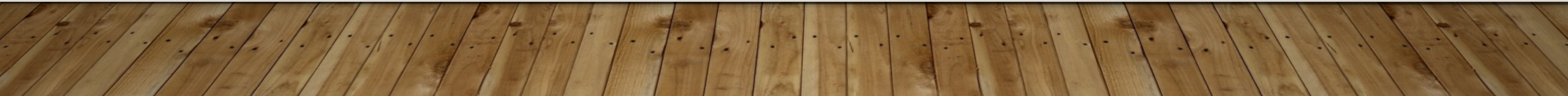
II. POESIA AMOROSA

- Com en Ausiàs March, els dos temes més insistents són l'amor i la mort. L'amor té dues cares, l'amor **conjugual** a l'esposa, companya i confident ("Per exemple", "Els amants"); i l'**erotisme** i el **sexe** ("Els amants", "No escric èglogues").
- A nivell estilístic, es manifesta amb una adjectivació i uns recursos que busquen la **sensualitat**.
- La mort i l'amor van sovint associats, com dues cares de la vida.

III. POESIA CIVIL

- Estellés segueix el corrent de la **poesia social**. El poeta ja no és un elegit que busca l'art per l'art (simbolisme), sinó un membre de la seua societat, conscient dels problemes del temps i el lloc on li ha tocat viure (València). Poemes com “Assumiràs la veu d'un poble” són una declaració de principis, **portaveu** de les **reivindicacions** de lluita contra la dictadura i de recuperació de la identitat dels valencians com a poble. En molts casos, els poemes són **cròniques** de la mort, la misèria i la repressió de la postguerra (“L'estampeta”) i també cròniques de la vida a la ciutat de València, protagonista de molts poemes (“Cant de Vicent”).

VEU POÈTICA

- Estellés usa sovint la **segona persona** verbal:
 - Per a remarcar que s'adreça directament al **lector**. És habitual als poemes cívics. En “Assumiràs la veu d'un poble” fa servir la segona persona perquè es dirigeix a un *tu* que és també el mateix poeta. És un “**tu autoreflexiu**”. La veu poètica aspira a ser una veu col·lectiva que desperte les consciències. La segona persona situa en el mateix nivell el poeta i el lector, els dos formen part del poble.
 - En altres poemes, en què la segona persona és també un *tu* autoreflexiu, el poeta **reflexiona amb si mateix**, des del record i l'amor com a refugi; en “Cant de Vicent”, l'homenatge a València, parla amb si mateix.

VEU POÈTICA

-En els poemes amorosos, com “No hi havia a València dos amants com nosaltres”, la segona persona és una al·lusió a la dona estimada, l'objecte del seu amor. El poema és com una invocació en què el poeta recorda, com si parlara a l'estimada.

<https://www.youtube.com/watch?v=RnBMtCGrS08>

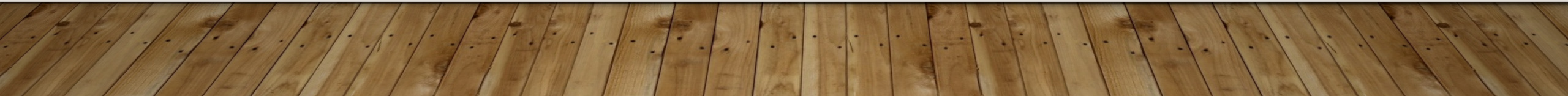
Pau Alabajos: “Els amants”.

A QUI ES DIRIGEIX LA VEU POÈTICA EN EL FRAGMENT DEL POEMA “TEMPS”? QUINA TEMÀTICA PRÒPIA DE L’OBRA ES VEU EN EL POEMA “TEMPS”?

- **TEMPS**

*UNA guitarra amarga, la guitarra profunda,
pujava didals d’aigua d’un aljub remotíssim,
dies llunyans, amarga la guitarra, profunda,
el secà de Paterna, nits de cel ample, grills,
pouava lentament didals d’aigua amargosa [...]*

“TEMPS” (RESPOSTA MODEL)

- “Tems” se situa en el començament de la guerra, un record punyent i dolorós, en un poble de l’Hort de València. És una mostra de la **temàtica quotidiana** en Estellés, emmarcada en el temps de la **primera postguerra**. Un època de sofriment i misèria, simbolitzada pel so de la guitarra i la repetició de l’adjectiu “amarg/a”. La infantesa d’Estellés beu dels **records** del conflicte bèl·lic: “*va començar la guerra, i va arribar la guerra, plena de camions, pistoles i banderes*”. Les temàtiques dominants són les de la primera postguerra, el record de la **guerra**, el **patiment**.
- ...

“TEMPS” (RESPOSTA MODEL)

- Pel que fa a la **veu poètica**, trobem un **tu autoreflexiu** (“*t’esgarraves la pell*”), barrejat amb un **vosaltres col·lectiu** (“*nedàveu, dansàveu*”). Alhora, hi ha moments en què sembla incorporar veus en primera persona, a la manera d’un estil directe (“*s’ha mort el pare, ha mort l’Antònia, ha mort la Maria*”), que intensifiquen el dramatisme dels fets que s’evoquen. En conjunt, hi ha una barreja de veus poètiques, des del “jo” i el “tu”, per a reforçar l’expressivitat d’un poema marcat per la tragèdia i l’angoixa.

REFERENTS

- QUINS REFERENTS O ELEMENTS DE LA REALITAT TROBEM (PERSONES, NOMS DE LLOC, ESDEVENIMENTS, OBJECTES...) EN ELS POEMES “DEMÀ SERÀ UNA CANÇÓ” I “CANT DE VICENT”? TENEN RELACIÓ AMB EL MARC ESPACIAL I TEMPORAL GENERAL DEL LLIBRE DE MERAVELLES?

REFERENTS

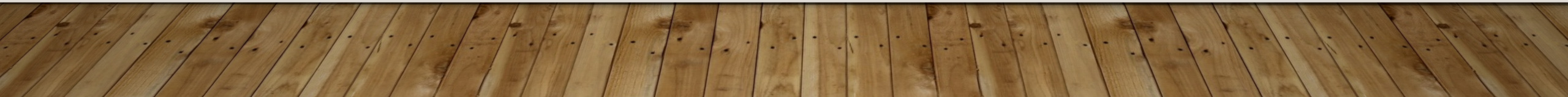
- Quasi tots els poemes d'Estellés tenen referències a la ciutat de **València**, al context de la **postguerra** o de vegades a alguns **personatges** del moment. Forma part de la poètica de la **quotidianitat**. Exemples:
- “**TEMPS**”: el context temporal és el començament de la Guerra Civil als **pobles** de l'Horta de València. S'esmenten **topònims** de l'Horta (Paterna, Godella, l'Alqueria del Pi, Tormos); es descriu una casa pobre amb elements quotidians (cadira baixeta, el corral, la figuera, agrunsar el fill...); sabem que és el començament de la guerra pel vers “*va començar la guerra plena de camions, pistoles i banderes*”; el vers en castellà evoca el principi d'una carta enviada des del front.

REFERENTS

- **“NO ESCRIC ÈGLOGUES”**: poema de la **quotidianitat** (en oposició a les èglogues, que representen la poesia tradicional). Ambientat a **València**, parla de l’Albereda, del passeig del Túria; descriu moltes escenes quotidianes (autobusos que passen de Gandia i Paterna, dona arreplegant la roba...); hi ha una al·lusió a la **guerra** i a la **repressió**, en els versos “*un amic parlava dels seus anys de presó per coses de la guerra*”; referència a **Ausiàs March**, poeta de la **mort** i de l’**amor**.
- **“ELS AMANTS”**: **València** és l’escenari del poema. Contraposa **dues classes d’amor**, primer el que representen **López-Picó** (poeta de l’època, amor espiritual), Petrarca (*dolce still nuovo*) i els poetes consagrats (Riba, en català; Bécquer, en castellà). Estellés es decanta per l’amor de la cita que encapçala el poema, d’**Ausiàs March**, “*La carn vol carn*”.

REFERENTS

- **"PROPIETATS DE LA PENA"**: "Assumiràs la veu d'un poble", context de la **dictadura** franquista. El poeta vol despertar les consciències.
- **"DEMÀ SERÀ UNA CANÇÓ"**: ambientat a **València**. Recorda la joventut, els passejos per l'Albereda, pel llit del riu, la València en falles, el cinema... els **moments festius** i de **felicitat** que queden convertits en **record**, pel pas del temps.
- **"CANT DE VICENT"**: cant a **València**, de tu a tu, des d'una visió quotidiana de la vida. Després de repensar-ho, Estellés decideix fer un cant personal a València, des de la seua concepció de la poesia. Els espais de la ciutat, el port, els carrers, l'horta, el paisatge, els poblets del voltant... esdevenen escenari dels records i el motor creador del poema.

REFERENTS

- “**L’ESTAMPETA**”: El **dol** del poeta representa el dol de tota la societat, per l’ambient de **postguerra**. Parla de la repressió per la **Guerra Civil** (“*una nit, en guerra, el tragueren de casa i el mataren en Bétera*”); parla de la fam (“*creixia de pressa i sense vitamines*”); de “*l’amarga postguerra*”, quan la ideologia del franquisme va “*omplir d’espases la sintaxi*” (educació en el passat imperial); i de referències a la poesia del Siglo de Oro (Garcilaso de la Vega). Estellés es revolta contra la ideologia del Règim i la poesia de Garcilaso, que vol desmitificar; esmenta alguns dels cinemes de València, on anava la gent a distraure’s i projectaven les pel·lícules autoritzades i, a l’empara de la foscor, hi havia escenes amoroses no consentides a l’exterior. El cap **Súnion** és un dels llocs més visitats de Grècia, mitificat pels poetes, com per exemple Carles Riba, que el considerava un refugi poètic.

REFERENTS

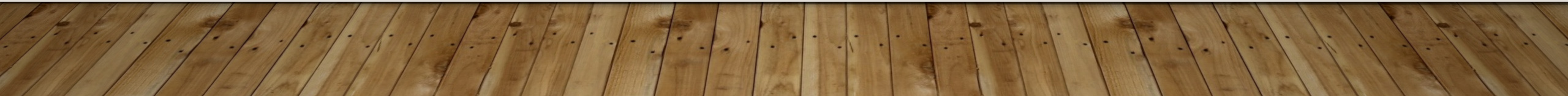

- “**ACÍ**”: poema dedicat al **record** del poeta **Ausiàs March**, amb qui Estellés s'**identifica**. Casa on va viure Ausiàs, al carrer de Cavallers; plaça de l'Almoina on està la Seu i, dins, la tomba d'Ausiàs. Després evoca un dels pobles dels quals era senyor March, Beniarjó, i la ciutat on es va educar, Gandia. Cantar Ausiàs March és una altra manera de fer un cant a la ciutat de València.
- “**PER EXEMPLE**”: context de la **guerra** (en general) i de la Guerra Civil (en concret). “Acabada la guerra, fou allò de la postguerra”. Descriu l'ambient de **tristesa** i **repressió**, de **fam**, fins i tot en l'amor.

FIGURES RETÒRIQUES

- En Estellés abunden els recursos literaris: **metàfores** i comparacions a partir d'elements quotidians; **anàfores** i **repeticions** (idees obsessives, sovint vinculades als eixos temàtics d'amor, mort, postguerra...); **polisíndetons** (intensificació); **dobles adjectivacions**; **hipèrboles** (exageracions), etc.

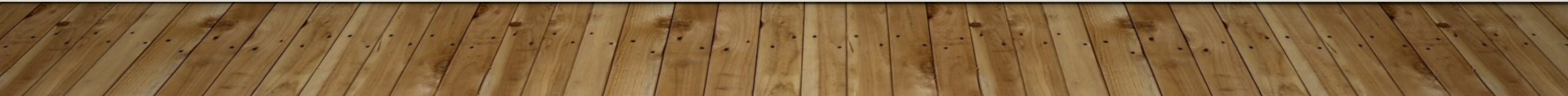
IDENTIFICA ALS POEMES ALMENYS DUES FIGURES RETÒRIQUES I DIGUES QUÈ APORTEN AL TEXT. QUINES ALTRES FIGURES RETÒRIQUES SÓN HABITUALS AL LLIBRE DE MERAVELLES? RELACIONA-LES AMB L'ESTIL D'ESTELLÉS.

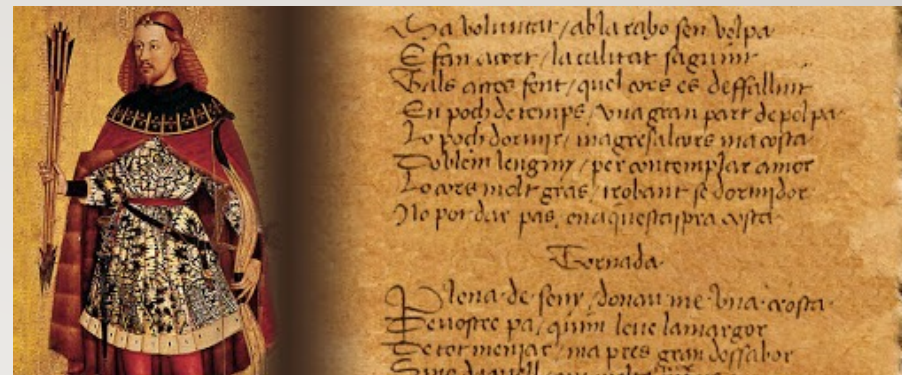
MÈTRICA

- La major part dels poemes estan escrits en versos **alexandrins** (12 síl·labes), amb cesura a la síl·laba 6. **Versos blancs** (sense rima tradicional), però sí rima sonora, amb versos masculins (acaben en aguda) o femenins (acaben en plana).
- Altres mètriques que utilitza Estellés:
 - “**UN ENTRE TANTS**”. Combina versos decasíl·labs i tetrasíl·labs (vers repetit). La rima és encadenada i consonant: Ab, Ab, Cb, Cb.
 - “**PROPIETATS DE LA PENA**”. Versos blancs, octosíl·labs, rima masculina i femenina.

ANALITZA LA MÈTRICA DELS SIS PRIMERS VERSOS DELS POEMES “UN ENTRE TANTS” I “PROPIETATS DE LA PENA”.

ESTIL

- Estellés era partidari d'una poesia que arribara a la **gent**, en la línia de la **poesia social**. Per tant, no escriu versos difícils de comprendre, ni carregats d'elements simbòlics (a diferència dels simbolistes). Utilitza expressions referents a la vida quotidiana, frases fetes, **lèxic popular** del seu valencià, el valencià de l'Horta de València (sempre dins de la normativa). Tria el llenguatge poètic més adequat per a la **temàtica** de la seua poesia, referida a la **quotidianitat** i al dia a dia. Alhora, Estellés era un bon coneixedor dels **clàssics**. Tant els clàssics llatins (Horaci, Catul...), com els clàssics de la literatura catalana (Ramon Llull, Ausiàs March) i també els poetes més importants del segle XX (Carles Riba, Pablo Neruda).

DEFINEIX L'ESTIL D'ESTELLÉS.

VALORACIÓ

- La poesia d'Estellés té una **base social**, però amb un punt de vista **personal** (en això es diferencia de la poesia social estricta). Té influències de l'existencialisme i del neorealisme (cinema). És una poesia **compromesa** de l'individu que fa poesia del que veu i sent. Estellés era **periodista**; en els seus poemes s'observa aquesta vocació de remetre a la **realitat**. POESIA SOCIAL.

VALORACIÓ

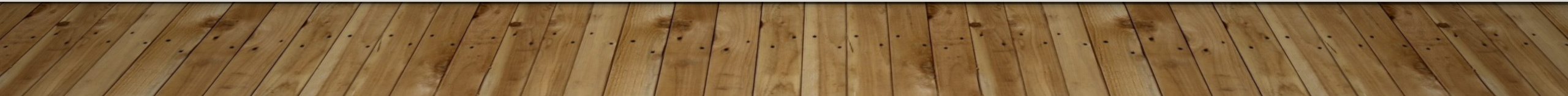
EXEMPLES:

- “**UN ENTRE TANTS**”: **poesia social**, el poeta es considera una persona més del seu poble, que pateix i viu com els altres (context de la **postguerra** i **dictadura**).
- “**NO ESCRIC ÈGLOGUES**”: reivindica la seua idea de la poesia, no a l'estil que marca la dictadura (glòries del Siglo de Oro castellà, com Garcilaso); defensa una **poesia arrelada** a la vida i al seu poble (València).
- “**DEMÀ SERÀ UNA CANÇÓ**”: el **record** i l'**amor** com a **refugi**, poesia de **vivències quotidianes** de la **postguerra** (poesia social).

VALORACIÓ

EXEMPLES:

- “**ELS AMANTS**”: un dels poemes més populars d’Estellés. El va musicar Ovidi Montllor i es convertí en un símbol de la Nova Cançó. Expressa el **contrast** entre l’amor “oficial” (permés a la literatura de la dictadura, el cast, l’espiritual) i l’amor “carnal” (rebel, el d’Ausiàs March). Poesia social.
- “**L’ESTAMPETA**”: poesia **testimonial** (en la línia de la poesia social), acumulació de vivències quotidianes, de la ciutat de València durant la **postguerra**.
- “**TEMPS**”: poema que evoca el començament de la **Guerra Civil** en un poble de l’Horta, de gent senzilla. Estellés va viure la guerra (mort, repressió, fam, dictadura...) i això marcà la seua poesia.

VALORACIÓ

EXEMPLES:

- “**CANT DE VICENT**”: poema a la ciutat de **València**, on parla de la seua relació amb la ciutat: “*la vol cantar d’una manera humil*”, amb els “*moments d’amor i de pena*” que ha viscut. L’última part és una enumeració de **vivències quotidianes** o d’espais de la València de l’època.
- “**ACÍ**”: homenatge a **Ausiàs March**. Poemitzza els **llocs** on va viure Ausiàs (el carrer de Cavallers, la plaça de l’Almoina on està la Seu i la seua tomba, el senyoriu de Beniarjó...).
- “**PER EXEMPLE**”: ambient de la **postguerra**. Poesia social. L’**amor** com a **salvació**, però també marcat per l’època.

VALORACIÓ

EXEMPLES:

- “**PROPIETATS DE LA PENA**”: un dels poemes més populars d’Estellés. Musicat per molts cantants. S’ha convertit en himne del paper de l’intel·lectual com a **consciència** i **veu** de la seua societat. El poeta, en la línia de la poesia social, participa de les **esperances** i els **patiments** del seu **poble**.

COINCIDEIX EL CONTEXT D'ESCRITURA AMB EL DE PRODUCCIÓ DE L'OBRA? QUINES DIFERÈNCIES HI HA ENTRE AMBDÓS?

- Estellés era redactor del diari *Las Provincias*, una publicació que durant la transició va anar decantant-se cap a una ideologia contrària a la manera de pensar d'Estellés i del valencianisme progressista. La por de la censura franquista i de les reaccions als seus poemes van fer que, si bé els va escriure entre 1956-59, no els publicà fins a l'any **1971**. Aquell any publicà cinc poemaris alhora. No obstant això, el context general sí que coincideix, només que quan els escriu estem en una etapa de la **dictadura** més forta que quan comença a publicar, ja a les acaballes del franquisme i entrant en la **transició** a la democràcia. L'any següent a *Llibre de Meravelles*, publica el primer volum de la seua *Obra Completa*, amb un pròleg de Joan Fuster, que l'avalua com el gran poeta valencià del moment. Alhora, la jove editorial valenciana *3 i 4* impulsa l'edició i divulgació de la seua obra. També existeix el moviment de la Nova Cançó i un ambient favorable, en els cercles més reivindicatius, per a la seua poesia social. Intel·lectual **compromés**, va tenir molta presència en recitals, conferències, etc.

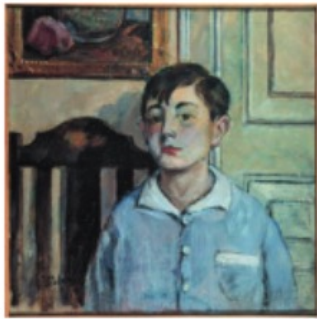
QUINA RELACIÓ TÉ V.A. ESTELLÉS AMB ELS CLÀSSICS DE LA LITERATURA CATALANA? CREUS QUE CONDICIONEN D'ALGUNA MANERA LA SEUA POESIA?

- Estellés combina una poesia de **to popular**, amb una gran **admiració** pels **clàssics**. En primer lloc, va llegir i assimilar els clàssics **llatins** (Horaci, Catul i Ovidi), ens acostava a la problemàtica actual a través de referències al món antic. Els clàssics, en la mesura que parlen de sentiments i vivències universals i intemporals, li interessen per les **emocions** que en pot extraure: lirisme, tendresa, patiment... Alguns poemari són referències als autors llatins (*Horacianes*, ...). En segon lloc, Estellés també coneix els grans autors de la literatura catalana, des de l'**època clàssica** (**Ausiàs March**, Jaume Roig, Ramon Llull) fins als **contemporanis** (Carles Riba, Pere Quart, Espriu), sense oblidar figures de la literatura **universal** en altres llengües (Baudelaire i *Les flors del mal*, Pablo Neruda i *Cántico General*, que inspirarà *El Mural del País Valencià*).

ESMENTA I EXPLICA DOS AUTORS DE POESIA CONTEMPORÀNIA A ESTELLÉS.

Salvador Espriu

J. Palau i Fabre

Maria Beneyto

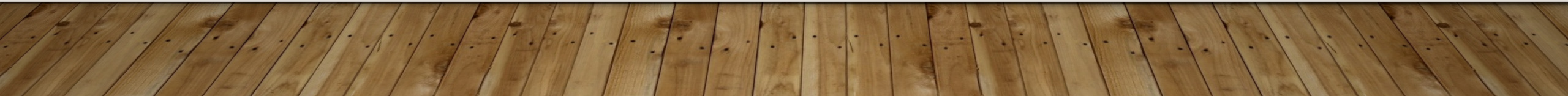

LA POESIA D'ESTELLÉS ÉS IMPORTANT EN LA LITERATURA I LA CULTURA ACTUALS? CITA EXEMPLES QUE JUSTIFIQUEN LA RESPOSTA.

Pots contestar la pregunta seguint l'esquema següent:

- Esmenta els tres autors més importants de les lletres valencianes del segle XX.
- Originalitat de la poesia d'Estellés (temàtiques, espai, estil).
- Repercussió.
- Poemes més coneguts.
- Vigència.

Estellés ens permet connectar amb la pròpia cultura. Alguns dels seus poemes han adquirit tanta popularitat que han esdevingut himnes per les llibertats...

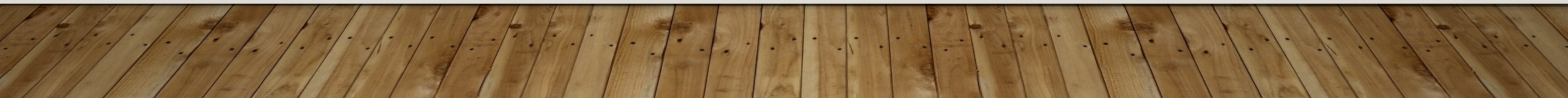
ANÀLISI: “TEMPS”

TEMES: **angoixa** provocada pel record del començament de la **guerra**. Poesia amb referències quotidianes (casa pobra de l'Horta, aljub, cadira baixeta, corral, figuera...); dolor de la guerra (camions, pistoles, banderes, bombardejos, morts).

VEU POÈTICA: **tu autoreflexiu** (“t’esgarraves”); **segona persona** del **plural**, **tu col·lectiu** (“nedàveu”, “dansàveu”...).

REFERENTS DE LA REALITAT: **topònims** de la comarca de l'Horta (Godella, l'Alqueria del Pi, Sèquia de Tormos, enumeració de pobles pròxims); vida a l'Horta, casa de camperols; referències a la Guerra Civil.

...

ANÀLISI: “TEMPS”

PRINCIPALS FIGURES LITERÀRIES: **repeticions** constants de les paraules clau (“amarg”, “guitarra”); **enumeracions** d’escenes quotidianes, enumeracions de pobles; **paralelismes** (“nedàveu”, “dansàveu”...); **camp semàntic** de la guerra (“camions”, “pistoles”, “banderes”...); **metàfora** (“guitarra amarga”, record dolorós); **adjectivació constant**...

MÈTRICA: versos **alexandrins blancs**, amb **cesura** a la **sisena síl·laba**. Combina rimes femenines i masculines.

ANÀLISI: “UN ENTRE TANTS”

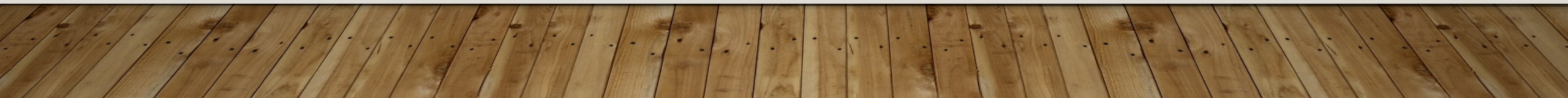
TEMES: poema **enumeratiu** i **paral·lelístic**, en què Estellés exposa la seua posició poètica. **Poema cívica**, on el poeta no és un elegit, ni un artista especial, sinó “**un entre tants**”, un més de la seua societat. Amb les mateixes vivències que la resta de la gent. Idea de la **poesia social**.

VEU POÈTICA: **3a** persona. El jo poètic, en definir-se com “un entre tants”, esdevé un **jo col·lectiu**. Representa les aspiracions de tot el **poble**.

REFERENTS REALITAT: no hi ha referents concrets, com en altres poemes. Hi ha **enumeracions d'accions quotidianes**.

FIGURES LITERÀRIES: tot el poema juga amb l'**anàfora** “*un entre tants com esperen i...*” i el **paral·lelisme**. Combina sempre un verb en **tercera persona** del **plural**. Li dona un **to obsessiu**.

MÈTRICA: combina versos **decasíl·labs** i **tetrasíl·labs**. Rima encadenada Ab, Ab, Ab, bC,... La primera femenina i la segona (“tants”) masculina. Consonant.

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

Llibre de meravelles

Poesia 3i4